

Aseptiikka ja suuri verenvuoto

17.9.2020 / Jaana Toivokoski

Terminologiaa

Aseptiikka

- toimet, joilla pyritään ehkäisemään infektioiden synty
- tarkoituksena suojata ihmistä saamasta mikrobitartuntoja ja estää mikrobien pääsy potilaaseen, hoitovälineistöön, ensiapuhenkilöstöön ja ensiapupäivystyspisteeseen

Aseptinen työjärjestys

- hoitotyön suunniteltu toteutus puhtaasta likaiseen
- ensin hoidetaan infektoitumattomat, sitten infektoituneet potilaat
- huomioitavaa: käsihygienia, riittävän ajan varaaminen, hyvä etukäteissuunnittelu, välineiden valmiiksi kerääminen esille, hyvä valaistus, potilaan ohjaaminen ja rauhallisen työympäristön varaaminen

Terminologiaa

Hygienia

- Näkymättömien taudinaiheuttajien, kuten bakteerien, virusten ym. mikrobien määrän pitämistä sellaisissa rajoissa, että ihmisen oma vastustuskyky kykenee voittamaan ne, eikä sairastumista tapahdu

Infektio

- tartunta; taudinaiheuttajan tunkeutuminen elimistöön sen ulkopuolelta tai siirtyminen elimistön osasta toiseen

Mikrobi

- mikro-organismi, pieneliö; pienikokoisten, yleensä vain mikroskoopilla näkyvien, yksisoluisten tai vain muutamasta solusta muodostuneiden eliöiden yleisnimitys (bakteeri, alkueläin, yksisoluinen levä, joidenkin luokitteluiden mukaan myös virus)
- ihmisen iholla on paljon mikrobeja, erityisesti kynsien ja sormusten alla

Terminologiaa

Desinfektio

- käsien, esineiden ja työtilojen puhdistaminen mikrobeista, ei kuitenkaan niiden itiöistä**

Sterilointi

- puhdistaminen taudinaiheuttajista; esineiden tai työtilojen puhdistaminen taudinaiheuttajista, itiöt mukaan luettuina**

Tartunta

- **Tartunta = taudinaiheuttajan siirtyminen yksilöstä toiseen (mutta kaikki tartunnat eivät aiheuta infektiota)**
- **Infektioita aiheuttavat bakteerit, virukset, sienet, prionit ja loiseläimet eli parasiitit**
- **Tartuntatapa voi olla suora (ihmisestä toiseen koskettamalla) tai epäsuora (välillisesti esim. hoito- tai tutkimusvälineen kautta)**
- **Mikrobit voivat siirtyä ensiapupäivystäjän ja asiakkaan välillä kumpaan suuntaan tahansa sekä eri asiakkaiden välillä**

Tartunta

Tartuntatiet

- **Kosketustartunta** (ihmisestä toiseen yleensä käsien ja pintojen kautta, esim rotavirus)
- **Pisaratartunta** (hengitysteiden eritteiden mukana (etenkin aivastus, yskiminen) esim influenssa ja koronavirus)
- **Ilmatartunta** (esim vesirokkovirus: oleskelu samassa huoneessa riittää tartuntaan)
- **Veritartunta** (esim. HIV, haavojen tai esim huumeruiskujen kautta)
- **Vektoritartunta** (hyönteisen välityksellä)

Käsihygienia

= toimenpiteet, joilla ehkäistään infektioiden ja niitä aiheuttavien mikrobien siirtymistä käsien välityksellä.

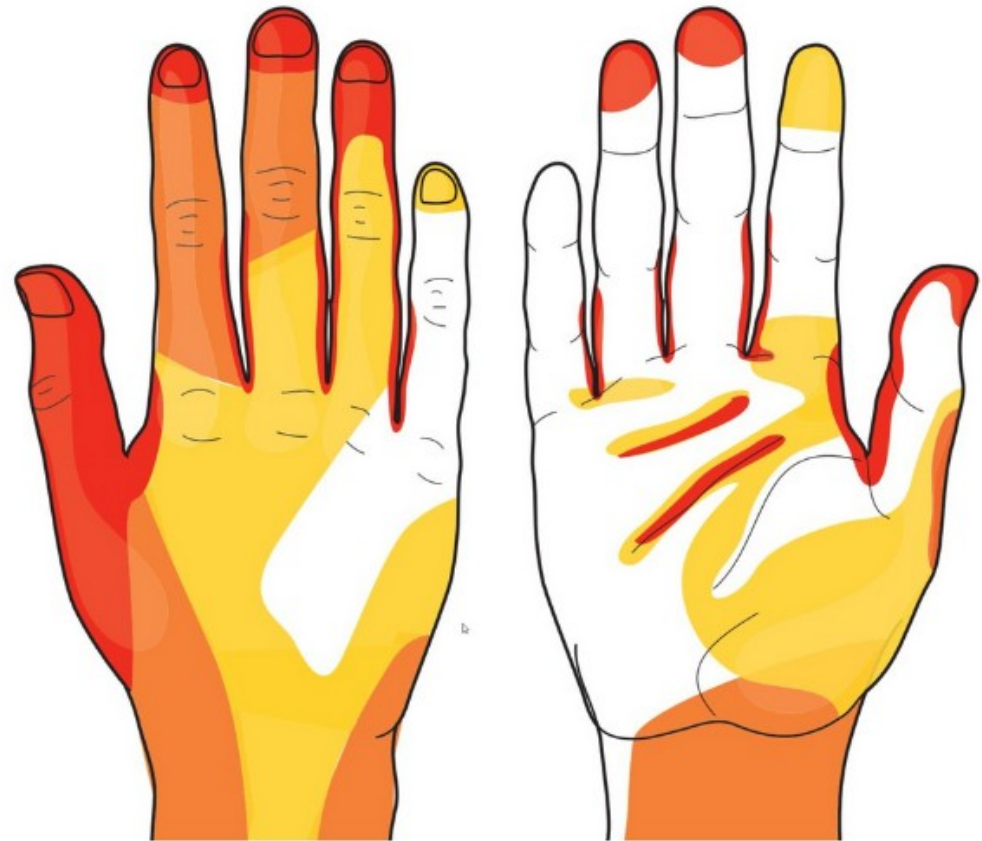
Oikein toteutettu käsihygienia on yksi tehokkaimmista keinoista suojata haavainfektioita.

Kädet tulee pestä

- Aina kun saavut ensiapupäivystykseen**
- Mikäli käsiisi tulee eritteitä (veri, oksennus..)**
- Kun käsissä on näkyvää likaa**
- Kun menet syömään**
- Wc-käynnin jälkeen**
- Niistämisen ja aivastamisen jälkeen**
- Kun menet kotiin**

Käsidesin käyttö käsipesujen jälkeen, ennen hanskojen pukemista ja niiden riisumisen jälkeen, ennen potilaan koskemista ja sen jälkeen jne.

Käsienpesu

**MOST OFTEN
MISSED AREAS**

**OFTEN MISSED
AREAS**

**LESS OFTEN
MISSED AREAS**

Reference: Taylor, L.J. An evaluation of handwashing techniques. *Nursing Times*. January 1978.

**Pay attention to these areas when you
wash your hands.**

Käsienpesu

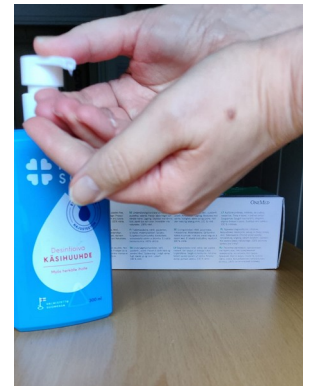
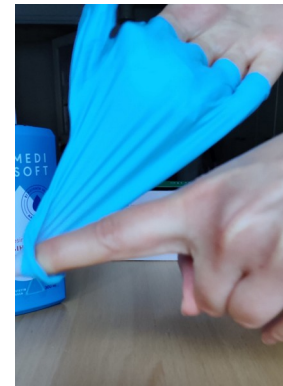
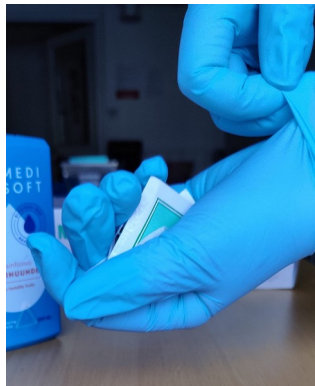
Suojakäsineiden pukeminen

1. Käsidesinfektio
2. Ota käsineet pakkauksesta puhtain käsin, vältä koskemasta käsineiden ulkopintaan
3. Pue käsineet

Suojakäsineiden riisuminen

1. Voit kerätä pieniä käytettyjä tarvikkeita kämmenelle
2. Poista ensin toinen käsine tarttumalla käsineen ranteesta ja vedä käsine pois niin, että se kääntyy samalla nurinpäin
3. Ota poistettu käsine hanskakäteen nyrkkiin ja poista käsine tarttumalla ranteelta (puhtaasti, mielellään hanskan sisäpinnalta) käsineeseen. Vedä käsine pois niin, että se kääntyy samalla nurinpäin
4. Heitä hanskanyyhti roskikseen
5. Desinfioi kädet

EA-välineiden puhtaus

Ota välineet ensiapulaukusta valmiiksi

- Älä laita likaisia käsiä / puhtaita käsineitä ea-laukkuun!

Pyydä päivystyspariasi ojentamaan välineitä

Älä laita likaisia välineitä takaisin ea-laukkuun

Tarkista, että esim. haavasuihkepullo on puhdas

**Tarvittaessa puhdista välineet (esim. mittarit)
soveltuvilla puhdistusliinoilla**

**Muista, että kertakäyttövälineet ovat
kertakäyttövälineitä!**

EA-päivystäjän puhtaus

Käytämme päivystyksissä aina soveltuvaa vaatetusta!

Päivystysliivi ja -housut ovat työ- ja suoja-asumme

Vaihtovaatteet ja -kengät hyvä olla mukana!

Huolehdi omasta hygieniasta!

- Pese hiukset ja vaatteet riittävän usein

Älä pidä päivystysasun kanssa roikkuvia huiveja tai koruja

Pidä huoli käsien ihosta ja kynnet siisteinä!

- Kynnen alla elää Suomen väkiluvun verran ja sormuksen alla Euroopan väkiluvun verran mikrobeja

EA-päivystyspisteen puhtaus

Ensiapupiste ei ole steriili ympäristö!

Toimimme mahdollisimman puhtaasti

Pidetään pinnat mahdollisimman puhtaina

- Pyyhitään ennen päivystyksen alkua sekä pintojen likaannuttua

Pidetään kulkureitit vapaina ja turvallisina

Aina ei ole mahdollisuutta juoksevaan veteen

Riittävästi roskiksia

- Jotka myös tyhjennetään

Pidetään välineet saatavilla

- Mutta huolehditään, että kukaan ei oksenna niiden päälle ;)

Aseptiikka käytännössä: Palovamma

Case: 1.-2. asteen palovammat potilaan käsivarressa

1. Palovamman jäähdytys juoksevan, puhtaan ja haalean veden alla 20min

2. Peitä palovammahaavat puhtailla (mieluiten steriileillä) sidoksilla:

- Älä koske suoraan haava-alueeseen**
- Ota puhtailla käsillä sidontavälineet ensiapulaukusta valmiiksi esille puhtaalle pöydälle istuvan potilaan viereen. Avaa sidospakkaukset siten, että voit seuraavassa vaiheessa ottaa sidokset koskematta pakkauksiin**
- Desinfioi kädet ja laita puhtaat suojakäsineet käsiin**
- Laita sidetaitokset (ulkopinnalta / reunalta kiinni pitäen) haava-alueen päälle ja sen jälkeen kierrä sideharsorullalla taitokset paikoilleen (löysästi)**
- Ota suojahanskat pois keräten samalla ylimääräiset roskat niihin**
- Desinfioi kädet**

Suuri verenvuoto

- Pyydä potilasta itseään painamaan vuotokohtaa voimakkaasti
- Tarvittaessa paina itse haavakohtaa suojakäsineet kädessä ja kohota haavakohta mahdollisuuksien mukaan sydämen tason yläpuolelle (COVID-19 aikana käytä auttaessasi myös kirurgista suu-nenäsuojainta)
- Sido vamma-alue painesiteellä
- Tarvittaessa jatka vammakohdan painamista sitomisen jälkeenkin
- Toimita autettava jatkohoitoon
- Soita 112, mikäli verenvuoto ei tyrehdy tai potilaalla ilmenee sokin oireita

Suuri verenvuoto: paineside

Kotitehtävä

Katso video:

https://www.youtube.com/watch?v=_gNmDY472Os&feature=youtu.be

Lähteet

- Katri Kauppila: “Aseptiikka ensiapupäivystyksissä” - luentokalvot SPR Tampereen osaston ryhmäillasta 24.3.2020
- Hyttinen & Kettula: “Aseptinen työskentely SPR:n ensiapupäivystyksessä” -opinnäytetyö 2019
- Heinrichsen, Laura-Christine: “Aseptiikka ja käsihygienia hoitoympäristössä -kirjallisuuskatsaus” -opinnäytetyö 2015
- SPR:n elvytys- ja ensiapusuositus COVID-19 epidemian aikana, 1.6.2020
- <https://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet/verenvuoto>
- Www.terveyskirjasto.fi - Lääketieteen sanasto